

טענה הקדמה ללופיטל:

יהיו $f, g, x_0 \in \mathbb{R}$ פונקציות גזירות ב x_0 . $(\Leftrightarrow)$ בפרט לכן f, g מוגדרות בסביבה מלאה של x_0 .
 אם $f(x_0) = 0 = g(x_0)$ ו- $g'(x_0) \neq 0$, אזי קיים הגבול $\lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f'(x)}{g'(x)}$ ומתקיים

הוכחה נגדיר U סביבה מנוקבת של x_0 שבה מתקיים $\frac{g(x)}{x-x_0} \neq 0 \Leftrightarrow g(x) \neq 0, \forall x \in U$, אז מתקיים

$$\forall x \in U \quad \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{f(x) - f(x_0)}{g(x) - g(x_0)} = \frac{\frac{f(x)-f(x_0)}{x-x_0}}{\frac{g(x)-g(x_0)}{x-x_0}}$$

ומאריטמטיקה של גבולות נקבל

$$\lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow x_0} \frac{\frac{f(x)-f(x_0)}{x-x_0}}{\frac{g(x)-g(x_0)}{x-x_0}} = \frac{f'(x_0)}{g'(x_0)}$$

משפט לופיטל (L'Hospital, L'H) בגרסת $\frac{0}{0}$

יהיו $f, g, a < b \in \mathbb{R}$ פונקציות גזירות ב $(a, b]$, המקיימות:

$$1. \quad \lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow a^+} g(x) = 0$$

$$2. \quad \forall x \in (a, b] \quad g'(x) \neq 0$$

$$3. \quad \text{הגבול } \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} \text{ קיים במובן הרחב}$$

אזי הגבול $\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f(x)}{g(x)}$ קיים במובן הרחב גם הוא ומתקיים $\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)}$
הערה באותה מידה נוכל לעשות את זה על גבול לא חד צדדית בשילוב שתי הגבולות הנ"ל
הוכחה:

$$1. \quad \text{נגדיר} \quad \hat{f}(x) = \begin{cases} f(x) & x \neq a \\ 0 & x = a \end{cases} \quad \hat{g}(x) = \begin{cases} g(x) & x \neq a \\ 0 & x = a \end{cases} \quad \forall x \in D$$

אזי $\hat{f}, \hat{g}$ רציפות ב $[a, b]$ וגזירות ב- (a, b) מהתלכדותן עם f, g .

*. יהא $x \in (a, b]$. $\hat{f}, \hat{g}$ מקיימות את תנאי משפט קושי ולכן קיים $c_x \in (a, x)$ המקיים

$$(*) \quad \forall x_0 \in (a, b) \quad \frac{f(x_0)}{g(x_0)} = \frac{\hat{f}(x_0)}{\hat{g}(x_0)} = \frac{\hat{f}(x_0) - \hat{f}(a)}{\hat{g}(x_0) - \hat{g}(a)} = \frac{\hat{f}'(c_x)}{\hat{g}'(c_x)}$$

*. מכאן נחלק למקרים:

$$א'. \quad \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} = L \in \mathbb{R}$$

- יהא $\varepsilon > 0$ נתון. אזי קיימת $\delta > 0$ שעבורה מתקיים $\left| \frac{f'(x)}{g'(x)} - L \right| < \varepsilon \Rightarrow a < x < a + \delta, \forall x \in (a, b]$
- מתקיים $a < c_x < x < a + \delta$, לכן מ- $(*)$ נקבל $\left| \frac{f'(c_x)}{g'(c_x)} - L \right| < \varepsilon \Leftrightarrow \left| \frac{f(x)}{g(x)} - L \right| < \varepsilon, \forall x \in (a, b]$ כנדרש

$$ב'. \quad \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} = \infty$$

- יהא $M > 0$ נתון. אזי קיימת $\delta > 0$ שעבורה מתקיים $\frac{f'(x)}{g'(x)} > M, a < x < a + \delta, \forall x \in (a, b]$ (**)
- מתקיים $a < c_x < x < a + \delta$, לכן מ- $(**)$ נקבל $\frac{f'(c_x)}{g'(c_x)} > M \Leftrightarrow \frac{f(x)}{g(x)} > M, \forall x \in (a, b]$ כנדרש

$$ג'. \quad \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} = -\infty \quad \text{נציב } \frac{f'(x_0)}{g'(x_0)} > -M \text{ או שנגדיר } h = -\frac{f}{g}$$

משפט לופיטל (L'Hospital, L'H) בגרסת $\frac{\infty}{\infty}$

יהיו $f, g, a < b \in \mathbb{R}$ פונקציות גזירות ב $(a, b]$, המקיימות:

$$1. \lim_{x \rightarrow a^+} g(x) = \infty$$

$$2. \forall x \in (a, b] \quad g'(x) \neq 0$$

$$3. \text{ הגבול } \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} \text{ קיים במובן הרחב}$$

אזי הגבול $\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f(x)}{g(x)}$ קיים במובן הרחב גם הוא ומתקיים $\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)}$ הערה באותה מידה נוכל לעשות את זה על גבול לא חד צדדי בשילוב שתי הגבולות הנ"ל, וגם על שאיפה לאינסוף (!) הוכחה

$$1. \lim_{x \rightarrow a^+} g(x) = \infty, \text{ ולכן נניח בה"כ שמתקיים } \forall x \in (a, b] \quad g(x) \neq 0. \text{ אחרת נקטין את } b.$$

$$2. \text{ יהיו } x < x_1 \in (a, b]$$

$$3. \text{ אזי } f, g \text{ גזירות ב-} [x, x_1], (a, b] \text{, ומשום ש-} g(x) \neq 0, \forall x \in (a, b], \text{ ממשפט רול נקבל } g(x) \neq g(x_1). \text{ מכאן:}$$

$$\begin{aligned} \frac{f(x)}{g(x)} &= \frac{f(x) - f(x_1) + f(x_1)}{g(x)} = \frac{f(x) - f(x_1)}{g(x)} + \frac{f(x_1)}{g(x)} = \\ &= \frac{f(x) - f(x_1)}{g(x) - g(x_1)} \left(\frac{g(x) - g(x_1)}{g(x)} \right) + \frac{f(x_1)}{g(x)} = \\ &= \frac{f(x) - f(x_1)}{g(x) - g(x_1)} \left(1 - \frac{g(x_1)}{g(x)} \right) + \frac{f(x_1)}{g(x)} \end{aligned}$$

$$4. f, g \text{ עומדות בתנאי משפט קושי, לכן קיימת } c \in (x, x_1) \text{ שעבורו מתקיים}$$

$$(*) \quad \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{f'(c)}{g'(c)} \left(1 - \frac{g(x_1)}{g(x)} \right) + \frac{f(x_1)}{g(x)}$$

$$5. \text{ מכאן נחלק למקרים:}$$

$$. \quad \lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} = L \in \mathbb{R} . *$$

- יהא $\varepsilon > 0$ נתון. אזי קיימת $\delta_1 > 0$ שעבורה מתקיים $\left| \frac{f'(x)}{g'(x)} - L \right| < \frac{\varepsilon}{6} \quad (\spadesuit) \quad \forall x \in (a, b] \quad a < x < a + \delta_1 \Rightarrow$
- נבחר $x_1 = a + \frac{1}{2}\delta_1$. אזי מתקיים לכל $a < x < x_1$, ש- c_x מ- $(*)$ מקיימת $a < c_x < x < x_1$
- נסיק שמתקיים $\left| \frac{f'(c_x)}{g'(c_x)} - L \right| < \frac{\varepsilon}{6}$
- מתקיים מ- $(*)$:

$$\begin{aligned} &\left(\frac{f'(c)}{g'(c)} - L \right) \left(1 - \frac{g(x_1)}{g(x)} \right) - L \frac{g(x_1)}{g(x)} + \frac{f(x_1)}{g(x)} = \\ &= \frac{f'(c)}{g'(c)} \left(1 - \frac{g(x_1)}{g(x)} \right) + \frac{f(x_1)}{g(x)} - L + L \frac{g(x_1)}{g(x)} - L \frac{g(x_1)}{g(x)} = \frac{f(x)}{g(x)} - L \end{aligned}$$

• מאי שוויון המשולש נקבל

$$(\triangle) \quad \left| \frac{f(x)}{g(x)} - L \right| \leq \left| \frac{f'(c)}{g'(c)} - L \right| \left(1 + \frac{g(x_1)}{g(x)} \right) + |L| \left| \frac{g(x_1)}{g(x)} \right| + \left| \frac{f(x_1)}{g(x)} \right|$$

$$\bullet \quad \lim_{x \rightarrow a^+} g(x) = \infty, \text{ לכן נסיק שקיימת } \delta_2 > 0 \text{ שעבורה לכל } x \in (a, a + \delta_2) \text{ מתקיים}$$

$$(1) g(x) > \frac{3}{\varepsilon} |f(x_1)|$$

$$(2) \bigwedge g(x) > \frac{3}{\varepsilon} |L| |g(x_1)|$$

$$(3) \bigwedge g(x) > |g(x_1)|$$

• אזי עבור $\delta = \min(\delta_1, \delta_2)$ נקבל שמתקיים

$$\begin{aligned} \left| \frac{f(x)}{g(x)} - L \right| &\triangleq \left| \frac{f'(c)}{g'(c)} - L \right| \left(1 + \frac{g(x_1)}{g(x)} \right) + |L| \left| \frac{g(x_1)}{g(x)} \right| + \left| \frac{f(x_1)}{g(x)} \right| < \\ &< \frac{\epsilon}{6} \left(1 + \left| \frac{g(x_1)}{g(x)} \right| \right) + \frac{|L|}{\frac{3}{\epsilon}} \left| \frac{g(x_1)}{g(x)} \right| + \left| \frac{f(x_1)}{g(x)} \right| = \\ &= \frac{2\epsilon}{6} + \frac{\epsilon}{3} + \frac{\epsilon}{3} = \epsilon \blacksquare \end{aligned}$$

*. $\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} = \infty$ - נהפוך את האי שוויונים ביחס ל $M > 0$ נתון באותה הצורה

*. $\lim_{x \rightarrow a^+} \frac{f'(x)}{g'(x)} = -\infty$ נציב $\frac{f'(x_0)}{g'(x_0)} > -M$ או שנגדיר $h = -\frac{f}{g}$

משפט לופיטל (L'Hospital, L'H) בגרסת $\frac{\infty}{\infty}$, יהיו $f, g, a < b, a, b, c \in \mathbb{R}$ פונקציות גזירות בקרן $[c, \infty)$, המקיימות:

$$1. \lim_{x \rightarrow \infty} g(x) = \infty, \lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = \infty$$

$$2. \forall x \in [c, \infty) \quad g'(x) \neq 0$$

$$3. \text{ הגבול } \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f'(x)}{g'(x)} \text{ קיים במובן הרחב}$$

$$\text{אזי הגבול } \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{g(x)} \text{ קיים במובן הרחב גם הוא ומתקיים } \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f'(x)}{g'(x)} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{g(x)}$$

הערה באותה מידה נוכל לעשות את זה על גבול לא חד צדדית בשילוב שתי הגבולות הנ"ל

משפט לופיטל (L'Hospital, L'H) בגרסת $\frac{0}{0}$, יהיו $f, g, a < b, a, b, c \in \mathbb{R}$ פונקציות גזירות בקרן $[c, \infty)$, המקיימות:

$$1. \lim_{x \rightarrow \infty} g(x) = 0, \lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = 0$$

$$2. \forall x \in [c, \infty) \quad g'(x) \neq 0$$

$$3. \text{ הגבול } \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f'(x)}{g'(x)} \text{ קיים במובן הרחב}$$

$$\text{אזי הגבול } \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{g(x)} \text{ קיים במובן הרחב גם הוא ומתקיים } \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f'(x)}{g'(x)} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{g(x)}$$

הערה באותה מידה נוכל לעשות את זה על גבול לא חד צדדית בשילוב שתי הגבולות הנ"ל

הוכחות של גרסאות $x \rightarrow \infty$ זהות, רק שנציב $\bar{f}(u) = f\left(\frac{1}{u}\right)$, $x = \frac{1}{u} \Leftrightarrow \lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = \lim_{u \rightarrow 0^+} \bar{f}(u) = \lim_{u \rightarrow 0^+} f\left(\frac{1}{u}\right)$ על הקטע $(0, \frac{1}{b})$